

**Sprawozdanie
z Pierwszej Międzynarodowej Konferencji
Pedagogiki Społecznej i Edukacji Społecznej
pt. „Łącząc tradycje i innowacje”,
22–24 lutego 2018 r., Puebla, Meksyk**

W dniach 22–24 lutego 2018 roku w Autonomicznym Uniwersytecie Puebli (**Universidad Autónoma de Puebla**) w Meksyku odbyła się konferencja zatytułowana „**Social Pedagogy and Social Education: Bridging traditions and innovations**” („**Pedagogika Społeczna i Edukacja Społeczna – łącząc tradycje i innowacje**”). Została ona zorganizowana przez amerykańskie Stowarzyszenie Pedagogiki Społecznej (Social Pedagogy Association) oraz Uniwersytet Stanowy w Arizonie, we współpracy z licznymi międzynarodowymi organizacjami naukowymi. Zespół Pedagogiki Społecznej przy KNP PAN był jednym z partnerów zagranicznych tego wydarzenia.

W konferencji wzięły udział 244 osoby z 24 krajów, w tym duża reprezentacja obu Ameryk (USA, Meksyk, Brazylia, Kanada, Chile, Kolumbia, Kostaryka, Ekwador, Republika Dominikany), Europy (Hiszpania, Belgia, Czechy, Dania, Hiszpania, Finlandia, Niemcy, Polska, Szwecja, Wielka Brytania), Bliskiego i Dalekiego Wschodu (Izrael, Japonia, Pakistan, Sudan, Urugwaj) oraz z Sudanu i Australii. 23 osoby prezentowały swoje referaty online.

Główne obszary tematyczne konferencji dotyczyły pedagogiki społecznej, edukacji społecznej, rozwoju środowisk lokalnych i pracy socjalnej. Językami konferencji były hiszpański i angielski, a spotkania przebiegały zarówno w formie tradycyjnych sesji plenarnych, półplenarnych i panelowych (pięćdziesiąt sesji), jak i w formie warsztatów tematycznych (w dniu otwarcia konferencji). Organizatorzy zapewnili uczestnikom sesji plenarnych korzystanie z tłumaczenia z obu języków, jednak sesje panelowe odbywały się bądź w języku hiszpańskim (106 prezentacji), bądź angielskim (71 prezentacji). Niestety, decyza ta, choć z pewnością uzasadniona względami finansowymi, sta-

nowiła barierę w swobodnym korzystaniu z bogatego programu konferencji i stworzyła wyczuwalny podział na „konferencję anglojęzyczną” i „konferencję hiszpańskojęzyczną”.

Można śmiało stwierdzić, że konferencja była wydarzeniem wyjątkowym i bez precedensu. W Puebli spotkali się po raz pierwszy naukowcy i praktycy z całego świata, których łączy zainteresowanie pedagogiką społeczną traktowaną zarówno jako dyscyplina naukowa jak i perspektywa teoretyczna. Pierwszego dnia konferencji oficjalnego otwarcia dokonali organizatorzy – Daniel Shugrensky i Dana Keller, reprezentujący Stowarzyszenie Pedagogiki Społecznej (Social Pedagogy Association i Uniwersytet w Arizonie) oraz Karla Villaseñor występująca z ramienia gospodarzy spotkania – Uniwersytetu w Puebli. Wystąpienie otwierające zatytułowane *Social pedagogy and social education around the world/ Pedagogia Social y Educacion Social alrededor del mundo* w części pierwszej prowadzone było przez Angelę Janer (Hiszpania), autorkę „mapy świata” pedagogiki społecznej, obrazującej zainteresowanie nią w różnych krajach oraz Erica Ribasa (Brazylia) – twórcy modelu porównawczej pedagogiki społecznej. W części drugiej wystąpienia wzięli udział Lisbeth Eriksson (Szwecja) i Xavier Ucar (Hiszpania), komentujący i dzielący się refleksjami na temat statusu pedagogiki społecznej, jej relacji z edukacją społeczną i pracą socjalną, najważniejszych inspiracji pedagogiki społecznej oraz stojących przed nią wyzwań.

Wystąpienia połączone zostały w ponad dwadzieścia grup tematycznych w ramach 50 sesji panelowych. Liczne i zróżnicowane tematy można podzielić na cztery wyraziste zbiory zagadnień. Pierwszy dotyczył ogólnych ustaleń związanych z pedagogiką społeczną, rozumianą zarówno jako dyscyplina naukowa, perspektywa teoretyczna, jak i praktyka społeczno-edukacyjna. W dyskusjach dotyczących tych zagadnień pojawiły się pytania o to, czy pedagogika społeczna jako nauka, której cechą charakterystyczną jest interdyscyplinarność, powinna poszukiwać swojego unikatowego rdzenia. W konkluzjach uczestnicy konferencji dostrzegali potrzebę „wspólnego mianownika” dla różnych działań podejmowanych w szerokim obszarze społeczno-pedagogicznym, ale jednocześnie postulowali otwartość na zjawiska i procesy, które poddają się społeczno-pedagogicznej interpretacji. Podczas sesji poświęconych rozpoznawaniu zróżnicowanego obszaru międzynarodowej pedagogiki społecznej znalazły się wystąpienia dotyczące tradycji społeczno-pedagogicznych w poszczególnych krajach, ale także charakterystyki poszczególnych instytucji i inicjatyw o pomocowym i wychowawczo-edukacyjnym profilu, wpisujących się w perspektywę pedagogiki społecznej. W ten sposób zostały zaprezentowane Szwecja, Polska (w dwóch referatach), Chiny, Brazylia, Hiszpania, Japonia i Uzbek

kistan. Wśród poruszanych przez autorów zagadnień można wyróżnić próby uporządkowania stosunku pedagogiki społecznej i edukacji społecznej oraz pracy socjalnej, szczególnie ważne dla zawodowych tożsamości profesjonalistów z tego obszaru. Z prezentowanych referatów wyłania się obraz niezwykle skomplikowany. Koncepcje pedagogiki społecznej, edukacji społecznej i pracy socjalnej pojawiają się w poszczególnych krajach z różną siłą i w różnych układach, co można wiązać z odmiennymi kontekstami społeczno-politycznymi, zróżnicowaniem kulturowym, czy otwartością na „przepływy” idei w konkretnym momencie dziejowym.

Drugi ważny segment tematyczny obejmował znaczące zjawiska społeczne, takie jak: nierówności społeczne wynikające z płci, wieku czy etniczności. Były one omawiane w różnych perspektywach: zdrowia, przestępczości, stigmatyzacji, technologii, historii i edukacji. Ważnymi tematami okazały się migracja i uchodźstwo, które były rozpatrywane w różnych kontekstach indywidualnych i grupowych doświadczeń młodzieży (m.in. doświadczenia szkolne), osób dorosłych i starszych, a rozpatrywane pod kątem podejmowanych w tym obszarze interwencji społeczno-pedagogicznych.

W referatach autorów z obu Ameryk przeważała perspektywa postkolonialna i dekolonialna. Pojawiały się tu postulaty formułowane z pozycji krytycznej pedagogiki społecznej, uwzględniającej pozycję i perspektywę jednostek, grup i środowisk społecznie i kulturowo defaworyzowanych. W tym duchu identyfikowane były również przestrzenie wykluczenia wynikające ze spuścizny kolonialnej Ameryki Środkowej i Południowej, wskazywane były sposoby inspirowania i wspierania różnych inicjatyw społeczno-pedagogicznych w środowiskach lokalnych oraz prezentowane różnorodne programy i projekty angażujące dwukulturalnych i/lub dwujęzycznych pedagogów i edukatorów społecznych w pracę i edukację w środowiskach odmiennych kulturowo. Prezentowano programy i projekty budujące podmiotowość, partycypację obywatelską i empowerment w lokalnych społecznościach, a także wzmacniające procesy demokratyczne oraz promujące koncepcję zrównoważonego rozwoju. Liczne programy i projekty socjalne wspierające rozwój lokalnych społeczności i partycypację obywatelską, często zakorzenione były w palących kwestiach ekologicznych – zużycia/zanieczyszczenia wody, erozji gleby. W ten sposób wiązały działania jednostek i grup środowiska lokalnego z przestrzenią ich życia i ich naturalnymi zasobami.

W tym obszarze poszukiwano związku pedagogiki społecznej z pedagogiką ekologiczną (środowiskową) oraz niekonwencjonalnych form pracy w środowiskach doświadczających wykluczenia (m.in. gry kooperacyjne, teatr partycypacyjny, cyrk, działalność banków spółdzielczych). Podkreślano znaczenie

ekonomii społecznej i kapitału społecznego dla społecznej inkluzji i rozwoju. Jedynie sygnalnie zaistniało na konferencji zagadnienie nowych technologii w kontekście pedagogiki społecznej. Kilka prezentacji dotyczyło tematu pojawienia się wirtualnego środowiska jako przestrzeni doświadczeń, inne dotyczyły wykorzystania nowych technologii jako potencjalnego narzędzia pracy pedagoga społecznego.

Trzeci segment tematyczny dotyczył dzieciństwa. Zagadnienia związane z dzieckiem i dzieciństwem były prezentowane zarówno w kontekście edukacji społecznej i różnych programów profilaktycznych kierowanych do dzieci ze środowisk zagrożonych, jak i w perspektywie edukacji i wychowania szkolnego (edukacja wczesnoszkolna). Tematyka edukacji wczesnoszkolnej obejmowała takie zagadnienia, jak: programy nauczania, modele komunikacji i relacji w szkołach oraz profesjonalne przygotowanie nauczycieli. Pojawiały się pomysły kształtowania i praktykowania edukacji wczesnoszkolnej zorientowanej na budowanie sprawiedliwości społecznej. Poruszano też kwestie prowadzenia badań z dziećmi.

Innym obszarem w ramach tego segmentu tematycznego były interwencje pedagogiczne w kontekście praw dziecka. Pojawiły się sesje poświęcone rozważaniom nad ograniczeniami prawnymi, etycznymi, psychologicznymi, kulturowymi, społecznymi instytucjonalizacji opieki nad dziećmi i legitymizacją tego rodzaju działań profesjonalnych w różnych krajach. Obszar interwencji społeczno-pedagogicznych rozpatrywany był także szerzej – w kategoriach dziecka i rodziny oraz całego środowiska społecznego. Tu nacisk był położony na znaczenie prowadzenia diagnozy społecznej i środowiskowej i odpowiedniego dobierania działań profesjonalnych wobec rozpoznanych problemów w tym np. przestępczości.

Niejako rozszerzeniem tematyki dzieciństwa były zagadnienia związane z rodziną jako środowiskiem życia – który to obszar okazał się przede wszystkim domeną polskich referentek. Rodzina w perspektywie środowiska społecznego czy środowiska wychowawczego była konceptem stosunkowo słabo znanym w międzynarodowym środowisku i rzadko podejmowanym.

Ostatnim bardzo rozbudowanym segmentem tematycznym była współczesna koncepcja uniwersytetu oraz różne elementy kształcenia uniwersyteckiego i kształcenia profesjonalnego. Wśród poruszanych tu tematów pojawiły się zagadnienia związane z kształceniem pedagogów społecznych i edukatorów społecznych oraz z ich rolą zawodową (np. postrzeganą jako projektowanie form pracy w ramach uczenia nieformalnego i pozaformalnego lub jako pośredników zmiany społecznej). Podkreślano znaczenie wartości i wymiaru etycznego w kształceniu pedagogów. Koncentrowano się także na formach

kształcenia uniwersyteckiego pedagogów społecznych. Postulowano tworzenie ścieżek i programów antydyskryminacyjnych na uczelniach. Podkreślano znaczenie edukacji psycho-społecznej (nakierowanej na rozwój emocjonalny i rozwój uważności) pracowników społecznych i socjalnych. Promowano metodę projektów badawczych i projektów socjalnych w edukacji pedagogów społecznych. Postulowano rozwijanie refleksyjności i krytycznego myślenia studentów jako narzędzi koniecznych do dostrzegania przestrzeni wykluczeń i przemocy symbolicznej.

Ostatniego dnia odbyła się sesja zamykająca konferencję, w czasie której redaktorzy i przedstawiciele stowarzyszeń pedagogiki społecznej i edukacji społecznej prezentowali własne pisma i działalność organizacji. W konsekwencji zostały wyróżnione czasopisma branżowe pedagogiki społecznej, w których możliwa jest publikacja tekstów o tematyce społeczno-pedagogicznej w językach angielskim, niemieckim lub hiszpańskim. Wymienione zostały dwujęzyczny półrocznik (angielsko- i hiszpańskojęzyczny) *Pedagogia Social. Revista Interuniversitaria* wydawany nieprzerwanie od 1986 r. przez Iberoamerykańskie Stowarzyszenie Pedagogiki Społecznej (Asociación Iberoamericana de Pedagogía Social), anglojęzyczny rocznik pt. *International Journal of Social Pedagogy*, fiński magazyn pt. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, wydawany od 2000 r. w językach fińskim, szwedzkim i angielskim oraz kwartalnik *Pedagogika Społeczna* wydawany od 2001 r. pod patronatem Zespołu Pedagogiki Społecznej przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk, w językach polskim, angielskim i niemieckim.

Międzynarodowa konferencja w Puebli stała się niewątpliwie okazją do zetknięcia się z różnymi wizjami pedagogiki społecznej i doświadczeniami praktyki społeczno-pedagogicznej. Dzięki spotkaniu w gościnnych murach Uniwersytetu w Puebli zawiązane zostały również bezpośrednie relacje między pedagogami-badaczami i pedagogami-praktykami z całego świata, otworzyła się przestrzeń do wymiany doświadczeń i współpracy. Ważnym wnioskiem wyniesionym przez polskich uczestników konferencji była świadomość tego, że polska tradycja społeczno-pedagogiczna jest mało znana, nawet w krajach europejskich. Udział w międzynarodowej sieci badaczy i praktyków pedagogiki społecznej wiąże się z koniecznością udostępniania literatury społeczno-pedagogicznej szerokiemu gronu odbiorców. Mamy na to czas do roku 2020, w którym planowane jest drugie międzynarodowe spotkanie, tym razem na Cyprze.

Danuta Uryga, Marta Wiatr
Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie